

Poliisin menettely sosiaalihuoltolaissa ja vanhuspalvelulaissa säädettyjen ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksien tekemisessä

ASIAN VIREILLETULO

Kanteluasian OKV/1141/10/2024 käsittelyn yhteydessä huomioni kiinnittyi sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki, 980/2012) mukaisten poliisin ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksien toteutumiseen. Tapauksessa kantelija kertoi oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa muun ohella, että hän oli ollut yhteydessä poliisiin, koska hänen ja hänen puolisonsa päälle oli yritetty käydä. Kantelija oli kertomansa mukaan kertonut poliisille muun ohella heidän lääkkeiden ja ruuan saamiseen liittyvistä ongelmista.

Kantelun tutkimisen yhteydessä poliisilaitokselta ilmoitettiin, että kantelija on joskus soittanut rikosilmoitusten vastaanottoon ja kertonut ”jotain ettei saisi ostaa ruokaa kaupasta”. Puhelu oli poliisilaitoksella katsottu sellaiseksi, että se ei edellyttänyt toimenpiteitä.

Kanteluasian yhteydessä ilmeni, että edellä mainituissa laeissa säädettyjen ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksien ohjeistaminen näytti olevan yksinomaan poliisilaitosten omien käytäntöjen varassa. Selvityspyyntöni jälkeen kyseinen poliisilaitos toimitti oikeuskanslerinvirastoon asiaa koskevan vuonna 2021 laaditun ohjeensa. Selvitykseen oli myös sisällytetty komisarion vuonna 2024 lähettämä sähköpostiviesti, jossa hän oli todennut, että ohjetta olisi päivitettävä lainsäädännön muuttumisen ja hyvinvointialueiden perustamisen seurauksena.

Päätin ottaa omana aloitteenani tutkittavaksi sosiaalihuoltolain 35 §:ssä ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 25 §:n 1 momentissa säädettyihin ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksiin liittyvän menettelyn poliisissa ja erityisesti seuraavat kysymykset:

- 1) Onko kaikilla poliisilaitoksilla ajantasainen ohjeistus sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain mukaisten ilmoitusten tekemisestä?
- 2) Onko Poliisihallitus ohjeistanut edellä mainituissa laeissa säädetyistä ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksista?
- 3) Miten on varmistettu, että poliisin palveluksessa olevat tunnistavat ne tilanteet, joissa velvollisuus sosiaalipalveluihin ohjaamiseen sekä ilmoituksien tekemiseen tulisi arvioida edellä mainittujen lakien perusteella?
- 4) Onko poliisissa ohjeistettu, kuka edellä mainitut ilmoitukset kussakin tilanteessa tekee, kun otetaan huomioon esimerkiksi se, että henkilö saattaa olla tekemisissä useiden poliisin henkilöstöön kuuluvien kanssa?

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut 19.12.2024 päivätyn lausunnon, jonka oheen on liitetty Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön selvitys sekä Helsingin, Hämeen, Itä-Suomen, Itä-Uudenmaan, Kaakkois-Suomen, Lapin, Lounais-Suomen, Länsi-Uudenmaan, Pohjanmaan, Oulun ja Sisä-Suomen poliisilaitosten antamat selvitykset liitteineen.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Perustuslain (731/1999) 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Pykälän 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n 1 momentin mukaan jos terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikiraaatori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut

tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin. Pykälän 2 momentin mukaan, jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä.

Sosiaalihuoltolain 35 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan ([HE 164/2014 vp](#), s.127-128), että lakiehdotuksen tavoitetta siirtää painopistettä korjaavasta tuesta ehkäisevään tukeen pyritäisiin edistämään myös muiden hallinnonalojen ohjausvelvoitetta selkeyttämällä. Säännöksen tavoitteena olisi ohjata eri viranomaisia toimimaan asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti siten, että eri toimipisteissä asioiva henkilö tulisi nykyistä paremmin ohjatuksi oikean viranomaisen luokse. Säännöksen merkitys korostuisi tilanteissa, joissa asiakas ei omaehtoisesti kykene ottamaan yhteyttä oikeaan viranomaiseen. Jos henkilön sosiaalihuollon tarve olisi ilmeinen, säännöksessä mainittujen tahojen tulisi tarvittaessa pyytää häneltä lupaa viranomaisyhteydenottoa varten. Säännöksen 2 momentin mukaisesti ilmoitusvelvolliset tahot olisivat velvoitettuja toimimaan myös ilman asiakkaan suostumusta, jos henkilö olisi ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki, 980/2012) 25 §:n 1 momentin mukaan jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö taikka hyvinvointialueen sosiaalitoimen tai pelastustoimen, hätäkeskuksen tai poliisin palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta viipymättä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle.

Vanhuspalvelulain 25 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa ([HE 160/2012 vp](#), s. 54-55) todetaan, että iäkkään henkilön palvelujen tarve ei aina tule viranomaisten tietoon. Näin voi käydä esimerkiksi, jos iäkkäällä henkilöllä ei ole omaisia tai läheisiä, jotka voisivat pitää silmällä hänen tilannettaan. Tietyille viranomaistahoille säädetään velvollisuus ilmoittaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle, jos he ovat tehtävässään saaneet tiedon iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan. Ilmoitus tulisi tehdä viipymättä. Ilmoitusvelvollista koskevat salassapitosäännökset eivät olisi esteenä velvollisuuden täyttämiseksi. Tältä osin säännöksen todetaan vastaavan lastensuojelulain 25 §:ää. Edelleen esityksessä todetaan, että ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu iäkäs henkilö on yhtä lailla haavoittuvassa asemassa kuin lastensuojelun tarpeessa

oleva lapsi, joten vastaavanlainen sääntely myös iäkkään henkilön tarvitseman avun saamiseksi on perusteltu. Ehdotetun säännöksen ensisijaisena tarkoituksena on varmistaa, että iäkäs henkilö saa tarvitsemansa huolenpidon silloinkin, kun hän ei itse osaisi tai ymmärtäisi sitä pyytää.

Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Pykälän 2 momentin mukaan poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetyt tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi.

Poliisihallituksen ja poliisilaitosten selvitykset

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön selvityksessä on selostettu yksilön sosiaalihuollon tarpeesta ilmoittamiseen liittyviä huoli-ilmoituksia, joita on kolmenlaisia. Näistä on säädetty lastensuojelulaissa (417/2007) sekä jo edellä mainituissa sosiaalihuoltolaissa ja vanhuspalvelulaissa. Huoli-ilmoituksista käytetään myös nimityksiä lastensuojeluilmoitus (lastensuojelulaki 25 §), aikuistensuojeluilmoitus (sosiaalihuoltolaki 35 §) ja vanhustensuojeluilmoitus (vanhuspalvelulaki 25 §). Poliisitoimintayksikön selvityksessä kerrotaan, että näillä nimillä huoli-ilmoitukset on nimetty poliisin käyttämissä asiakirjapohjissa. Tässä asiassa selvityspyyntöni kohteena on ollut ainoastaan aikuistensuojelu- ja vanhustensuojeluilmoitukset.

Poliisilaitosten antamista selvityksistä ilmeni, että pääsääntöisesti poliisilaitoksilla ei ole omia erillisiä ohjeistuksia aikuistensuojeluilmoitusten ja vanhustensuojeluilmoitusten tekemisestä. Poliisilaitosten selvityksissä tuotiin esiin, ettei ohjeistukselle ole nähty tarvetta muun ohella vaikiintuneiden käytäntöjen, poliisimiesten ammattitaidon sekä poliisilaitoksilla suoritettujen koulutusten vuoksi. Selvitysten mukaan ilmoitusten tekeminen toimii käytännössä eikä kyseisiin asioihin liittyen ole tullut kanteluja eikä poliisilaitoksella ole noussut keskusteluun, että ohjeistukselle olisi tarvetta. Toisaalta selvityksissä on tuotu esille, että erillistä seuranta ilmoitusten tekemisistä ei ole. Selvityksissä todetaan, että sosiaalihuoltolakiin ja vanhuspalvelulakiin liittyvistä velvollisuuksista on myös muistutettu esimerkiksi sähköposteilla.

Poliisilaitosten mukaan ilmoitusten toteutumisen seuranta ja valvonta ovat tietojärjestelmään liittyvistä syistä hankalaa. Lounais-Suomen poliisilaitos totesi, että ”poliisilaitos tunnistaa myös riskin ilmoituksen tekemättä jättämiseen liittyen ja nostaa ilmoituksen tekemisen sisäisen koulutuksen aiheeksi poliisilaitoksen sektoreille vuodelle 2025”.

Selvitysten perusteella huoli-ilmoituksiin liittyvä kouluttaminen ja ohjeistaminen on keskittynyt kenttäpoliiseihin. Useissa poliisilaitosten selvityksissä sekä Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön antamassa selvityksessä korostetaan ”poliisimiesten tuntevan ilmoitusvelvollisuuden”. Pääsääntöisesti ilmoituksen tekijäksi mainittiin tilanteen todennut poliisimies tai partio.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen selvityksessä todettiin, että ilmoituksen tekeminen voi konkretisoida myös poliisin lupahallinnossa, jolloin henkilön asiaa käsittelevä virkamies tekee ilmoituksen. Mikäli ilmoitusvelvollisuus ilmenee vapaudenmenetyksen yhteydessä, tekee tarvittavan ilmoituksen poliisivankilan vartija. Hämeen poliisilaitoksen mukaan koulutus sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain mukaisten ilmoitusten tekemiseen ei ole koskenut lupahallinnossa työskenteleviä siviilihenkilöitä. Hämeen poliisilaitos totesikin, että myös lupahallintosektorissa työskentelevien siviilihenkilöiden osalta olisi syytä terävöittää ilmoituksen tekemisen tilanteita ja velvollisuutta ilmoituksen tekemiseen.

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö on todennut selvityksessään, että Poliisihallitus ei ole laatinut huoli-ilmoittamisesta ohjetta tai määräystä. Poliisitoimintayksikkö on tuonut esille, että lastensuojeluilmoituksesta on ohjeistettu Poliisihallituksen ohjeessa lapsi poliisitoiminnassa ja esitutkinnassa ([POL-2019-34669](#), 23.12.2019). Kyseisessä ohjeessa todetaan muun ohella, että lastensuojeluilmoituksen tekeminen voi olla ajankohtaista myös poliisin lupapalveluissa lasta koskevassa asiassa. Esimerkkinä mainitaan lapsen passihakemus, jonka yhteydessä voi käydä ilmi, että lasta voidaan käyttää huolto- yms. riidan välikappaleena. Ohjeessa todetaan, että näissä yhteyksissä poliisin tulee konsultoida lastensuojeluviranomaisia matalalla kynnyksellä (s. 13).

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö on todennut, että erilaisten ilmoitusten laatiminen kuuluu viranomaisen perustyöhön eikä näiden laatiminen lähtökohtaisesti edellytä mitään erillistä ohjeistusta, koska lainsäädäntö ei näiltä osin ole mitenkään vaikeasti tulkittavaa. Poliisitoimintayksikkö on kuitenkin tuonut esille, että yksikössä on suunniteltu ilmoittamista koskevan hallintonormin tai poliisin Intranetin sisältösivun laatimista. Tarkoituksena on laatia ohjeistus, jossa kerrotaan eri ilmoitusten perusteista ja sen lisäksi huoli-ilmoittamisen menettelystä, ilmoittamisen tavasta, tehdyn ilmoituksen tallentamisesta, arkistoinnista ja poistamisesta. Tällä ohjeistuksella voitaisiin poliisitoimintayksikön mukaan varmistaa, että poliisin palveluksessa olevat tunnistavat ne tilanteet, joissa velvollisuus sosiaalipalveluihin ohjaamiseen sekä ilmoituksien tekemiseen tulisi arvioida edellä mainittujen lakien perusteella.

Huoli-ilmoituksen kirjaamisesta Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö on todennut, ettei poliisilla ole erillistä käsittelyjärjestelmää huoli-ilmoitusten tekemiseen. Ilmoituksia voidaan poliisitoimintayksikön käsityksen mukaan tehdä laatimalla huoli-ilmoitusasiakirja, soittamalla sosiaalihuollon kriisipäivystykseen tai käyttämällä hyvinvointialueen verkkosivuilla olevia sähköisiä huoli-ilmoituksia.

Poliisitoimintayksikkö on kuitenkin todennut selvityksessään, että sen käsityksen mukaan viranomaisen laatimasta ilmoituksesta tulee jäädä tieto viranomaiselle itselleen. Poliisissa pitää poliisitoimintayksikön näkemyksen mukaan olla tieto siitä

- kenestä se on laatinut huoli-ilmoituksen,
- miksi huoli-ilmoitus on laadittu,
- mihin poliisitehtävään huoli-ilmoitus liittyy tai miten tieto sosiaalihuollon tarpeesta on tullut poliisille,
- milloin huoli-ilmoitus on laadittu,
- kuka huoli-ilmoituksen on laatinut ja
- mille sosiaalihuollon viranomaiselle huoli-ilmoitus on toimitettu.

Poliisitoimintayksikön mukaan edellä mainitut tiedot voidaan mukaan kirjata poliisin huoli-ilmoitusasiakirjapohjiin ja asiakirja voidaan tallentaa joko fyysisenä asiakirjana vuosikansioon tai sähköisenä asiakirjana poliisilaitoskohtaisesti projektilevyjen kansiorakenteen vuosikansioon. Tällöin huoli-ilmoituksesta jäisi poliisin kappale poliisille ja sosiaalihuollon viranomaisen kappale lähetetään hyvinvointialueelle.

Poliisitoimintayksikkö on todennut, että kriisipäivystykseen soittamalla tehdystä huoli-ilmoituksesta ja hyvinvointialueen verkkosivujen kautta tehdystä sähköisestä huoli-ilmoituksesta ei jää mitään tietoa poliisille. Jotta ilmoituksista jäisi merkintä poliisille, se edellyttäisi sitä, että ilmoitus laadittaisiin myös kirjallisena.

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön selvityksen mukaan poliisin käytössä olevaan Polo-järjestelmään (poliisin operatiiviset lomakkeet) ollaan toteuttamassa sähköistä huoli-ilmoitusta. Alustava aikataulu toteutukselle on vuosi 2025. Sähköinen ilmoitus on tarkoitus toteuttaa niin, että lastensuojeluilmoitukset, aikuistensuojeluilmoitukset ja vanhustensuojeluilmoitukset voidaan laatia sähköisesti sekä lähettää järjestelmästä sähköisesti ilmoituksen kohteena olevan henkilön asuinpaikan hyvinvointialueelle. Polo-järjestelmään kehitettävä sähköinen huoli-ilmoitus yhdenmukaistaa ilmoituksen laatimisen ja käsittelyn, ilmoituksen tallentamisen ja arkistoinnin sekä ilmoituksen poistamisen.

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö on todennut pitävänsä ongelmallisena muunlaisia ilmoitustapoja kuin poliisin itsensä laatimaa ilmoituksia. Poliisitoimintayksikön näkemyksen mukaan suullinen ilmoittaminen kriisipäivystykseen on nopeaa ja vaivatonta, kuten hyvinvointialueen verkkosivuillakin tehtävän huoli-ilmoituksen käyttäminen, mutta näistä ei kuitenkaan jää kunnollisia merkintöjä poliisille. Peruslähtökohtana sen mukaan pitää olla, että poliisin laatimista ilmoituksista on tieto poliisilla itsellään.

Poliisihallitus on todennut omassa lausunnossaan viittaavansa asiassa poliisilaitosten ja Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön antamiin selvityksiin. Poliisihallitus on todennut poliisitoimintayksikön tuoneen selvityksessään esille, että yksikössä on suunniteltu ilmoittamista koskevan hallintonormin tai poliisin Intranetin sisältösivun laatimista. Tarkoituksena on laatia ohjeistus, jossa kerrotaan eri ilmoitusten perusteista sekä huoli-ilmoittamisen menettelystä, ilmoittamisen tavasta, tehdyn ilmoituksen tallentamisesta, arkistoinnista ja poistamisesta. Poliisihallitus on todennut yhtyvänsä kyseisessä selvityksessä esitettyyn.

Lisäksi Poliisihallitus on tuonut esille, että lähisuhdeväkivaltaan liittyen Poliisihallituksen toiminnallisessa käsikirjassa ”Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennalta estämiseksi” (POL-2021-158307) sekä Poliisihallituksen ohjeessa ”Valvonta- ja hälytystoiminnan kenttämuistio (KEMU) lähisuhdeväkivaltaa koskeville hälytystehtäville” (POL-2021-116664) on ohjeistettu sosiaalihuoltolain 35 §:n ja vanhuspalvelulain 25 §:n mukaisista huoli-ilmoituksista.

Arviointi

Huoli-ilmoituksen tekeminen on poliisille laissa säädetty velvollisuus ja sen taustalla keskeisenä pyrkimyksenä on ennaltaehkäisy. Sosiaalipalveluihin ohjaaminen ja huoli-ilmoituksen tekeminen edistävät sosiaaliviranomaisten tiedonsaantia avun tarpeessa olevista henkilöistä.

Poliisihallituksen poliisirikosyksikön selvityksen perusteella näyttäisi siltä, että sosiaalipalveluihin ohjaaminen ja ilmoitusten tekeminen on ajateltu olevan kiinteä osa poliisin tavanomaista valvonta- ja hälytystoimintaa eikä sen ohjaaminen edellyttäisi erityisiä toimia. Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö on selvityksessään todennut, että erilaisten ilmoitusten laatiminen kuuluu viranomaisen perustyöhön eikä näiden laatiminen lähtökohtaisesti edellytä mitään erillistä ohjeistusta, koska lainsäädäntö ei näiltä osin ole mitenkään vaikeasti tulkittavaa.

Poliisitoimintayksikön esittämä lähtökohta on ymmärrettävä, koska lakisääteisten huoli-ilmoitusten tekeminen pitäisi kuulua poliisin perustyöhön. Sosiaalipalveluihin ohjaaminen ja huoli-ilmoitusten tekeminen korostuvat ennen kaikkea poliisin valvonta- ja hälytystoiminnassa. Esimerkiksi lähisuhdeväkivaltaa koskevissa ohjeistuksissa POL-2021-158307 ”Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennalta estämiseksi” ja POL-2021-116664 ”Valvonta- ja hälytystoiminnan kenttämuistio (KEMU) lähisuhdeväkivaltaa koskeville hälytystehtäville” on ohjeistettu sosiaalihuoltolain 35 §:n ja vanhuspalvelulain 25 §:n mukaisista huoli-ilmoituksista.

Huomiota tulisi kiinnittää kuitenkin siihen, että poliisille on laissa säädetty laajalti erilaisia tehtäviä. Poliisin palveluksessa toimivat poliisi- ja siviilihenkilöt voivat kohdata hyvin moninaisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Aihe huoli-ilmoitukseen voi siten tulla kyseeseen hyvin monenlaisissa poliisin toimintaan liittyvissä tilanteissa. Niihin liittyvä osaaminen on siten tarpeen

poliisin valvonta- ja hälytystoiminnassa, mutta myös esimerkiksi lupahallinnossa ja rikostutkin-
nassa. Lisäksi on otettava huomioon, että poliisin eri tehtäväalueille - joista lähisuhdeväkivalta
ja ihmiskauppa ovat eräitä esimerkkejä - voi liittyä myös erityisiä huomioonotettavia ja osaa-
mista vaativia seikkoja, jotta huoli-ilmoitusten edellyttämät tilanteet tunnistetaan. Huoli-ilmoituk-
sia koskevien velvollisuuksien toteutumisen kannalta viranomaisen tulisi tunnistaa ne eri tilan-
teet, jotka velvoittavat ilmoituksen tekemiseen.

Poliisihallitus on selvityksessään ilmoittanut tarkoituksestaan laatia sosiaalipalveluihin ohjaami-
seen sekä ilmoituksien tekemiseen liittyvän ohjeistuksen. Tavoitteena on varmistaa kaikkien
poliisin palveluksessa olevien tietämys ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksista. Poliisihallituksen oh-
jeistus on myös omiaan yhtenäistämään eri poliisilaitosten käytäntöjä. Ohjeistus on luonnolli-
sesti saatettava osaksi käytännön toimintaa. Tähän kuuluu osaltaan myös sen valvonta, että
ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuudet toteutuvat ja poliisin palveluksessa työskentelevät tuntevat vel-
vollisuutensa.

Poliisilaitosten antamissa selvityksissä oli osittain todettu, ettei Poliisihallituksen ohjeelle ole tar-
vetta muun muassa, koska aihepiiristä ei ole tehty kanteluita. Huoli-ilmoitusta koskevien velvol-
lisuuksien toteutumista ei voi kuitenkaan arvioida yksinomaan kanteluiden määrän perusteella,
sillä huoli-ilmoitusten tekemättä jättäminen on nimenomaan sellainen aihe, josta oletettavasti
harvoin kannellaan. Henkilö, josta huoli-ilmoitus tulisi tehdä, tuskin haavoittuvan asemansa
vuoksi pystyisi tai ymmärtäisi kannella. Huoli-ilmoituksen tarkoituksena nimenomaan on, että
viranomainen ammattitaitonsa perusteella osaa tehdä arvion tällaisen henkilön tuen tai avun
tarpeesta ja ilmoittaa siitä sosiaalihuollon viranomaisille.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen selvityksen mukaan huoli-ilmoitusten seuranta ja valvonta ovat
tietojärjestelmiin liittyvistä syistä hankalaa. Poliisilaitos totesi selvityksessään olevan siten riski,
että ilmoituksia jätetään näistäkin syistä tekemättä. Poliisihallituksen voisi ollakin perusteltua
aihetta arvioida, tulisiko poliisin sisäisessä valvonnassaan jollain tavoin tarkastella huoli-ilmoi-
tusten ilmoitusvelvollisuuksien toteutumista.

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikkö on ilmoittanut myös kehittävänsä huoli-ilmoituksen teke-
miseen liittyvää tietojärjestelmää. Viranomaisilla tulee olla huoli-ilmoitusten laatimiseen sel-
keät ja toimivat menettelytavat, jotta viranomaisen palveluksessa oleva henkilö kykenee toteut-
tamaan hänelle laissa asetetut velvollisuudet.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Saatan Poliisihallituksen tietoon päätöksessäni edellä esittämäni käsitykset sosiaalihuoltolakiin ja vanhuspalvelulakiin liittyvistä poliisin palveluksessa olevien henkilöiden ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksista.

Poliisihallitus on ilmoittanut, että tarkoituksena on laatia ohjeistus, jossa kerrotaan eri ilmoitusten perusteista, huoli-ilmoittamisen menettelystä, ilmoittamisen tavasta, tehdyn ilmoituksen tallentamisesta, arkistoinnista ja poistamisesta. Lisäksi se on ilmoittanut kehittävänsä huoli-ilmoitusten laatimista tietojärjestelmässään.

Pyydän Poliisihallitusta ilmoittamaan viimeistään 31.12.2025 poliisissa toteutetuista ja asiaan liittyvistä kehittämistoimenpiteistä. Asia ei tässä vaiheessa anna aiheutta enempää toimenpiteitä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki